

Osnovna šola Franceta Bevka Ljubljana
Ulica Pohorskega bataljona 1
1000 Ljubljana

39. festival Turizmu pomaga lastna glava

Tradicija v trendu

LJUBLJANSKI ZMAJ V GLEDALIŠČU KAMIŠIBAJ

Avtorji:

Atea Vavpotič, Blaž Urbanek, Ellie Makarovič, Inaya Zec, Lan Doljak, Minela Pećanin, Neža Jeralič

Mentorica: Barbara Trnovec, prof. geo. in soc.

Ljubljana, šolsko leto 2024/25

Kazalo

1. Uvod	2
2. Osnovna zgodba, ideja in cilji ter načrt dela	3
2.1 Ideja in cilji	3
2.2 Načrt dela	3
3. Turistični produkt: Ljubljanski zmaj v gledališču kamišibaj	4
3.1. Jazon, argonavti, zmaj	4
3.2 Gledališče kamišibaj	6
3.3. Argonavtska malica	6
3.4. Finančni načrt	7
3.5. Promocija in prednosti vodenja preko gledališča kamišibaj	8
4. Zaključek	8
5. Viri in literatura	8
PRILOGA 1: POVZETEK NALOGE	9
PRILOGA 2: OSNUTEK PREDSTAVITVE TURISTIČNEGA PRODUKTA NA TURISTIČNI TRŽNICI	10

1. Uvod

Letošnja tema natečaja Turizmu pomaga lastna glava, tradicija v trendu, nas je nagovorila, da smo se prvič prijavili k sodelovanju. Naša šola se nahaja v Ljubljani, našem glavnem mestu, ki ima seveda bogato tradicijo. Prebirali smo gradiva o dogodkih iz zgodovine mesta in ugotovili, da se je v stoletjih nabralo veliko zanimivega ljudskega izročila. Tradicijo razberemo iz starih pripovedk, ki so prehajale iz roda v rod, najdemo jo v imenih krajev in ulic, v arhitekturi, v simbolih mesta, v pesmih, v pregovorih, v noši, v običajih...

Najbolj nas je pritegnil simbol našega mesta, zmaj. Legendo v povezavi z njim smo našli v številnih virih. Naša ideja je bila, da na temo nastanka mesta Ljubljana in z njim povezanim simbolom mesta, zmajem, pripravimo gledališče kamišibaj. Ker je legenda povezana z argonavti, pomorščaki, ki so pripluli v Ljubljano iz Črnega morja, smo si zraven gledališča zamislili še argonavtsko malico, ki je na koncu postala slaščica za obiskovalce oziroma gledalce.

Tradicija je prav gotovo tema, ki izkušnji turističnega obiska daje poseben pečat in je za turiste dobrodošla, oziroma kar nujen del obiska. Ob poplavi doživetij, ki so turistom na voljo, še nismo naleteli na gledališče na prostem, kjer bi na mestu *in situ* obiskovalcem predstavili zgodovino mesta ali kakšno drugo zanimivost. Ideja se nam je zdela z naše strani izvedljiva, tako iz organizacijskega kot finančnega vidika, in hitro smo se lotili dela.

V mesecu novembru 2024 smo se odpravili na TIC Ljubljana, kjer nam je g. Nace Koncilja podrobno predstavil delovanje turistične ponudbe in povpraševanja v Ljubljani. Predstavili smo našo idejo in bila jim je všeč. Ponudili so nam tudi pomoč, v kolikor bi jo potrebovali.

Slika 1: Zmaj, simbol Ljubljane.

Vir: Medmrežje 1, 2024.

2. Osnovna zgodba, ideja in cilji ter načrt dela

V stoletjih pred začetkom našega štetja se je ob obrežju nekdanjega jezera odvijala živahna trgovina. Stare, ustaljene trgovske poti so večinoma vodile ob rekah. Popotni trgovci so trgovali predvsem z izdelki iz železa, brona in bakra. Ena od vodnih poti je vodila iz Črnega morja po Donavi in Savi do Ljubljane in naprej po Ljubljani. Kopenska trgovska pot pa je od Vrhnike nato preko Postojnskih vrat potekala proti Jadranskemu morju.

Nekega dne je po plovni poti iz Črnega morja priplula legendarna ladja Argo. Njen poveljnik je bil grški junak Jazon, njegovi mornarji so bili argonavti. Našemu mestu je Jazon dal ime Emona. Kakšno vlogo ima zmaj pri vsem tem, vam zaupamo malo kasneje.

2.1. Ideja in cilji

Ker živimo v Ljubljani, smo želeli pripraviti turistični produkt, ki bo obravnaval naše mesto. Ker imajo glavna mesta načeloma dobro razvito turistično ponudbo in Ljubljana seveda ni izjema, je bil pravi izziv, kaj sploh še lahko ponudimo obiskovalcem. V povezavi s tematiko tradicije, smo ob prebiranju literature, prišli do mnogih »ljubljskih zgodb«. Želeli smo nekoliko drugačno ponudbo in spomnili smo se na gledališče kamišibaj, kjer bi vse te zgodbe lahko oživele in turistom dale pristno doživljajsko izkušnjo na mestu »in situ«. Zgodbe npr. o zgodovini mesta, arhitekturi in arhitektu Plečniku, o pesniku Francetu Prešernu, obrtnikih v starem mestnem jedru, ljubljanskem gradu itd. dajo in dobijo s tovrstno predstavitvijo prav gotovo poseben pečat.

Naši cilji so bili:

- skozi gledališče kamišibaj predstaviti in oživiti vsaj eno zgodbo Ljubljane,
- izbrati prepoznavna mesta za postavitev gledališča v vsakem vremenu, kjer bi obiskovalci lahko začutili utrip mesta,
- ustvariti argonavtsko malico, ki bi obogatila izkušnjo za obiskovalce.

Naš cilj je bil tudi izdelati promocijski spot.

2.2. Načrt dela

Po kreiranju idej in določitvi ciljev smo se lotili načrtovanja naše naloge:

- prebirali smo literaturo na temo tradicije v našem glavnem mestu,
- po skupinah izbrali zgodbe,
- začeli z risanjem osnutkov risb in slik za gledališče kamišibaj,
- zapisali zgodbe, ki jih bomo pripovedovali ob slikah,
- izbrali argonavtsko malico, sladico - ljubljanskega zmaja,
- preizkusili recept za sladico.

Naša skupina pri izbirnem predmetu turistična vzgoja, kjer smo pripravili sledeči turistični produkt, šteje deset članov. Zgodbo o Jazonu in argonavtih je pripravilo sedem učencev, kateri bodo sodelovali pri predstavitvi na turistični tržnici.

3. Turistični produkt: Ljubljanski zmaj v gledališču kamišibaj

Po tem, ko smo prebirali gradivo iz tradicije Ljubljane, je nastala gledališka predstava z gledališčem kamišibaj, ki pripoveduje zgodbo o nastanku Ljubljane ter simbolu mesta, zmaju.

Zgodbo smo prostorsko postavili na Špico, na mesto ob Ljubljanico in Gruberjev prekop. Špica je bila včasih ljubljansko kopališče. Sedaj je zaradi lesenih in zelenih površin videti kot plaža, kjer postajajo številni Ljubljančani in obiskovalci. Ljublanica ima skupaj z zmajem simbolni pomen za Ljubljano. V davni preteklosti je imela reka mogoče obredni pomen, vsekakor pa je bila dolga stoletja nepogrešljiva prometna pot. Njeno naravno okljukasto pot so najprej spremenili Rimljani, ki so potrebovali hitrejšo prometno povezavo, kasneje pa je dobila novo podobo predvsem zaradi namena zmanjšanja poplavnosti. Bogate arheološke najdbe iz različnih zgodovinskih obdobjev jo uvrščajo med pomembne kulturne spomenike ne le v Sloveniji, ampak tudi v Evropi.

Slika 2: Učenci turistične vzgoje pri predstavitvi projekta na Špici v Ljubljani.
Vir: Trnovec, 2025

3.1. Jazon, argonavti, zmaj

Jazon, grški junak, ki se je boril za svoj prestol in je moral v zameno zanj iz Kolhide (dežele ob Črnem morju) stricu prinesiti krzno krilatega ovna (zlato runo). Jazon je skupaj z grškimi junaki plul z ladjo Argo. Kolhijskemu kralju je Jazon s pomočjo njegove hčerke Medeje ukradel zlato

runo. Kralj je nanj poslal vojsko in argonavti so bežali pred zasledovalci. Namesto, da bi se obrnili proti Egejskemu morju, so zašli v ustje reke Donave. Veslali so proti toku, naprej po Savi in Ljubljanici. Ustavili so se ob močvirju nekdanjega jezera. V močvirju je živel strašna zver, s katero se je srečal Jazon, se z njo boril in jo premagal. Na robu močvirja so nato Jazon in argonavti postavili naselje, v katerem so prezimili.

Naslednjo pomlad so argonavti razstavili svojo ladjo na Vrhniki, ob izviru Ljubljanice. Pred tem postankom v Močilniku je nad argonavte prišel strašanski vihar, ki je grozil, da bo ladjo Argo treščil ob velike skale. Jazon naj bi takrat udaril po navpični steni, ki se je vdala, kar se vidi še danes v skali nad izvirom Ljubljanice, s svojo junaško pestjo pa je Jazon zasidral ladjo. Ladjo so argonavti po delih prenesli do Jadranskega morja, jo tam spet sestavili in nadaljevali svojo pot proti domovini.

Potovanje ladje Argo in naselbino, ki naj bi jo na svoji poti zakoličil Jazon in jo poimenoval Emona, postavljajo antični pisci v 13. stol. p. n. št. Ta davna naselbina danes nosi ime Ljubljana in ima v svojem grbu zelenega zmaja, kot spomin na tisto davno zeleno močvirsko pošast, s katero se je boril legendarni grški junak.

Slika 3: Ladja Argo

Vir: Medmrežje 2, 2024

3.2. Gledališče kamišibaj

Kamišibaj je tradicionalna oblika pripovedovanja zgodb, ki izhaja iz Japonske. Kami pomeni papir, šibaj pa gledališče. Gre za vrsto gledališča, ki uporablja slike, preko katerih pripovedovalec predstavi zgodbo.

Zgodba se pripoveduje ob spremljavi slik, ki so natisnjene na večjih listih papirja, ki so običajno nameščeni v lesenem okvirju, ki deluje kot odrski prostor.

Kamišibaj je bil tradicionalno zelo interaktiven, saj so pripovedovalci med predstavo komunicirali s publiko, pogosto vključevali glasovne učinke, pesmi ali gibanje.

Zgodbe v kamišibaju so pogosto preproste, vendar čustvene, včasih izmišljenih zgodb, včasih pa so zajemale tradicionalne pravljice, poučne zgodbe ali zgodbe o vsakdanjem življenju.

Ko se zgodba razvija, pripovedovalec obrne sliko, da pokaže naslednjo sliko, ki spremlja potek zgodbe.

Kamišibaj je bil v svojem začetnem obdobju (v prvi polovici 20. stoletja) zelo priljubljen, še posebej med otroki. Uporabljal se je kot oblika uličnega gledališča, kjer so si otroci ob plačilu majhne vsote ogledali predstavo na javnih mestih, kot so trgi ali parki.

3.3. Argonavtska malica

Da bi obogatili izkušnjo doživljanja mesta za turiste, smo si zamislili, da bi medtem ko teče kamišibaj predstava ali pa po njej, gledalcem ponudili argonavtsko malico. Končna odločitev je padla, da bo to sladica, in sicer tortica zmajček.

Recept:

Pomarančni žele:

1 pomaranča
50 ml grozdnega soka
Pol žlice želatine v prahu
1 žlica sladkorja

Čokoladni biskvit:

1 jajce
30 g sladkorja
30 g bele moke
10 g kakava v prahu
Pol pecilnega praška
Pol vanilijevega sladkorja
15 ml olja

Čokoladna krema:

45 g masla
72 g sladkorja v prahu
15 g kakava v prahu
4 žlice mleka
Vanilin sladkor

Čokoladni obliv:

300 g bele čokolade

Jedilna zelena barva

Sestavljamo v modelu za desert. Z modelom najprej odtisnemo štirikrat žele in štirikrat biskvit. Nato se lotimo sestavljanja. Sestavljamo v vrstnem redu: biskvit, krema, žele. Ta postopek ponovimo dvakrat. Ko je torta shlajena, odstranimo model in oblijemo z zeleno čokolado. Postavimo v hladilnik, da se čokolada strdi. Nato okrasimo s sladkorno pasto, ki jo preoblikujemo v zmajev rep, oči, noge in gobček.

Slika 4: Sladica – Ljubljanski zmaj

Vir: Urbanek, 2024

3.4. Finančni načrt

Priprava predstave z gledališčem kamišibaj ni povezana z velikimi stroški. Vendarle so stroški nastali pri materialu za ustvarjanje slik ter s prevozom v mestno središče, kar smo krili učenci. Lesen okvir za gledališče je šola že imela pred tem in nakup ni bil potreben. Stroške izdelave sladice smo krili sami, za tržnico jih bo krila šola.

V kolikor bomo izpeljali predstave našega kamišibaj gledališča v mestnem središču, bomo morebitne prostovoljne prispevke namenili šolskemu skladu.

3.5. Promocija in prednosti vodenja preko gledališča kamišibaj

Za uspešnost turističnega produkta je promocija prav gotovo izjemnega pomena. Pri projektu nam je bilo vodilo inovativnost, preprostost produkta, dostopnost širši množici in nizki stroški. Da bomo na naše turistično vodenje pritegnili čim večjo množico ljudi, bomo promovirali naš turistični produkt na spletni strani šole, zgodbo predstavil učencem šole ter se predstavili na tekmovanju Turizmu pomaga lastna glava. Na TIC Ljubljana bomo poslali našo nalogo in promocijski spot in z veseljem predstavili naš produkt šolskim skupinam ali drugim obiskovalcem, katere bi zadeva utegnila zanimati.

Prednosti turističnega vodenja preko gledališča kamišibaj je za obiskovalca doživljajska izkušnja. V naših predstavah se na malo drugačen način, v okolju, ki daje zgodbi ključen pečat, seznani s preteklostjo, tradicijo, »srčiko« našega prelepega mesta. Preko čutnih zaznav – vida, zvokov in vonja obiskovalec zaznava utrip mesta. Prednosti izvajalcev so v preprosti izvedbi in nizkih stroških priprave, kar je dandanes, tudi v turizmu, redkost. Zgodbe vsak pove malo drugače, drugače slikovito, in v tem je čar mitov. Nenazadnje pa je prednost gledališča ta, da zadeva ni interaktivna, kar po našem mnenju postaja vse bolj zaželeno. Naše zgodbe povezujejo in razlagajo zgodovino evropskega prostora in v tem se bodo prav gotovo našli tudi obiskovalci. Glede na to, da samo kamišibaj gledališče izhaja iz Japonske pa verjamemo, da bo vseč tudi japonskim turistom.

4. Zaključek

Obisk argonavtov v naših krajih je legendarni dogodek iz davnine, ki ga prištevamo med mite. Pot, ki jo je prevozila ladja Argo je ena najpomembnejših poti, ki so tisočletja povezovale naše kraje z Azijo in Jadranskim morjem.

Z nalogo smo dosegli cilje, ki smo si jih zadali. Z gledališčem kamišibaj smo mitološki zgodbi dali novo podobo, kjer je v kombinaciji besede, slike, predstave in okolice le ta močna in povedna. Če bomo utegnili, bomo v prihodnosti ustvarili še kakšne kamišibaj zgodbe in jih pripovedovali po drugih lokacijah po Ljubljani, na katere so navezane.

5. Viri in literatura

- Ljubljana v ljudski kroniki. (Dušica Kunaver, Brigita Lipovšek), 2004. Samozaložba Dušica Kunaver
- Medmrežje 1: Zmaj, simbol Ljubljane. URL: <https://www.zurnal24.si/popotnik/zato-je-zmaj-simbol-ljubljane-314636> (2024)
- Medmrežje 2: Ladja Argo. URL: https://sl.wikipedia.org/wiki/Argonavti#/media/Slika:Lorenzo_Costa_001.jpg
- Medmrežje 3: Špica. URL: https://kraj.eu/slovenija/ljubljana_spica/slo (2024)

PRILOGA 1: POVZETEK NALOGE

Osnovna šola Franceta Bevka Ljubljana

Ulica Pohorskega bataljona 1

1000 Ljubljana

Tel. 01/568 70 10

e. pošta: info@francebevk.si

Avtorji:

1. Atea Vavpotič
2. Blaž Urbanek
3. Ellie Makarovič
4. Inaya Zec
5. Lan Doljak
6. Minela Pećanin
7. Neža Jeralič

Mentorica: Barbara Trnovec, prof. geo. in soc.

Povzetek:

Naša naloga za 39. festival Turizmu pomaga lastna glava obravnava legendo o nastanku Ljubljane. V povezavi s tematiko tradicije, smo ob prebiranju literature, prišli do mnogih »ljubljskih zgodb«. Želeli smo nekoliko drugačno izkušnjo za turiste, kjer bi zgodbe lahko oživele in turistom dale pristno doživljajsko izkušnjo na mestu »in situ«. Zgodbo o argonavtih, ki so dali naši prestolnici ime in simbol mesta smo postavili v gledališče kamišibaj.

Našo idejo nam je uspelo popestriti z argonavtsko malico, ki je na koncu postala ljubljanska sladica – zmajček, in ga ob koncu naše predstavitve ponudimo obiskovalcem.

Nalogo je mogoče dobiti na spletni strani šole, imamo jo tudi avtorji in mentorica.

Ključne besede: Ljubljana, zmaj, argonavti, Ljubljanica

PRILOGA 2: OSNUTEK PREDSTAVITVE TURISTIČNEGA PRODUKTA NA TURISTIČNI TRŽNICI

Potrudili se bomo, da bo predstavitev na turistični tržnici poučna in zanimiva. Obiskovalce bomo poskušali navdušiti za obisk gledališča kamišibaj in spoznavanja Ljubljane na tak način. Predstavili bomo ljubljansko sladico in pripravili kviz na temo ljubljanskega zmaja.

Na predstavitvi bomo sodelovali učenci, ki smo pripravili nalogo.